

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

Декларация от Рим 2024 г.

Достъп до правосъдие

14 юни 2024 г.

1. Достъпът до правосъдие е крайъгълен камък на върховенството на закона и основно човешко право, което е от съществено значение за защитата и реализирането на всички други права. Ето защо е уместно Европейската мрежа на съдебните съвети да приеме декларация относно това право на двадесетото юбилейно Общо събрание.
2. Достъпът до съд включва правото да се търси ефективен съдебен контрол, обхващащ възможност за оспорване на всяко решение, засягащо нечии права, установени в закона, наличие на правни средства за защита и подходящи процедури, приложими на равни основания. Съдебният контрол трябва да се извършва от независим и безпристрастен съд, създаден със закон, в разумен срок.
3. Достъпът до правосъдие трябва да бъде еднакво гарантиран за всички лица, не само на теория, но и на практика. Това изисква вниманието на обществеността да бъде насочено към техните законни права, процесът да е достъпен и прост, да се използва ясен и разбираем език, да има физически достъп до съдилищата и да се предоставя подкрепа и безплатни правни съвети, когато е необходимо. За тези цели следва да се отделят достатъчно финансови ресурси, включително правна помощ.
4. Съветите на съдебната власт и други подобни органи трябва да осигурят достъп до правосъдие, в рамките на техните правомощия, чрез защита и насърчаване на съдебната независимост, етичните стандарти, прозрачността, качеството и правилното функциониране на съдебната система.
5. Уязвимите лица се открояват и трябва да бъдат взети предвид. Достъпът до правосъдие за уязвимите лица е критичен аспект за гарантиране на справедливост и равенство в правната система. За намаляване на бариерите, пред които са изправени уязвимите лица в това отношение, трябва да се положат усилия за разработване и насърчаване на инструменти и процедури, които вземат предвид конкретни уязвимости. Съдията трябва да може да играе активна роля, когато е уместно.
6. В това отношение Съветите на съдебната власт трябва да обмислят провеждането на целенасочени програми за информироване на уязвимите страни по съдебни дела за техните права. Осведомеността и разбирането на различните обстоятелства, при които

хората се явяват пред съдилищата, трябва да се повиши сред съдиите, за да се гарантира тяхното справедливо отношение. Съветите на съдебната власт трябва да насърчават признаването и разбирането на уязвимостта на страните по делото чрез обучение на съдии, насърчаване на добрите практики и други налични инструменти.

7. Дигиталните технологии могат да бъдат включени в процеса на осигуряване на правосъдие. Дигиталните инструменти могат значително да допринесат за ускорено и навременно правораздаване: от опростено образуване на дела до по-голяма достъпност на голяма база от съдебни решения, анонимизирани, когато е подходящо.

8. Използването на дигитални технологии винаги трябва да има за цел подобряване, а не ограничаване на достъпа до правосъдие. В тази връзка нуждите на уязвимите страни по делото трябва да бъдат внимателно обмислени и ако е необходимо, трябва да бъде на разположение помощ. В този момент нецифровият достъп до правосъдие трябва да остане наличен, когато е възможно.

9. В зависимост от правомощията си Съветите на съдебната власт следва да играят активна и водеща роля при оценката на решенията за изкуствен интелект, предложени за използване в рамките на съдебната система. В зависимост от правомощията си Съветите на съдебната власт следва също така да определят стандарти за използването на цифрови технологии, включително технологии с изкуствен интелект.